

Mare

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD 48STE JAARGANG — N° 9 — 14 NOVEMBER 2024

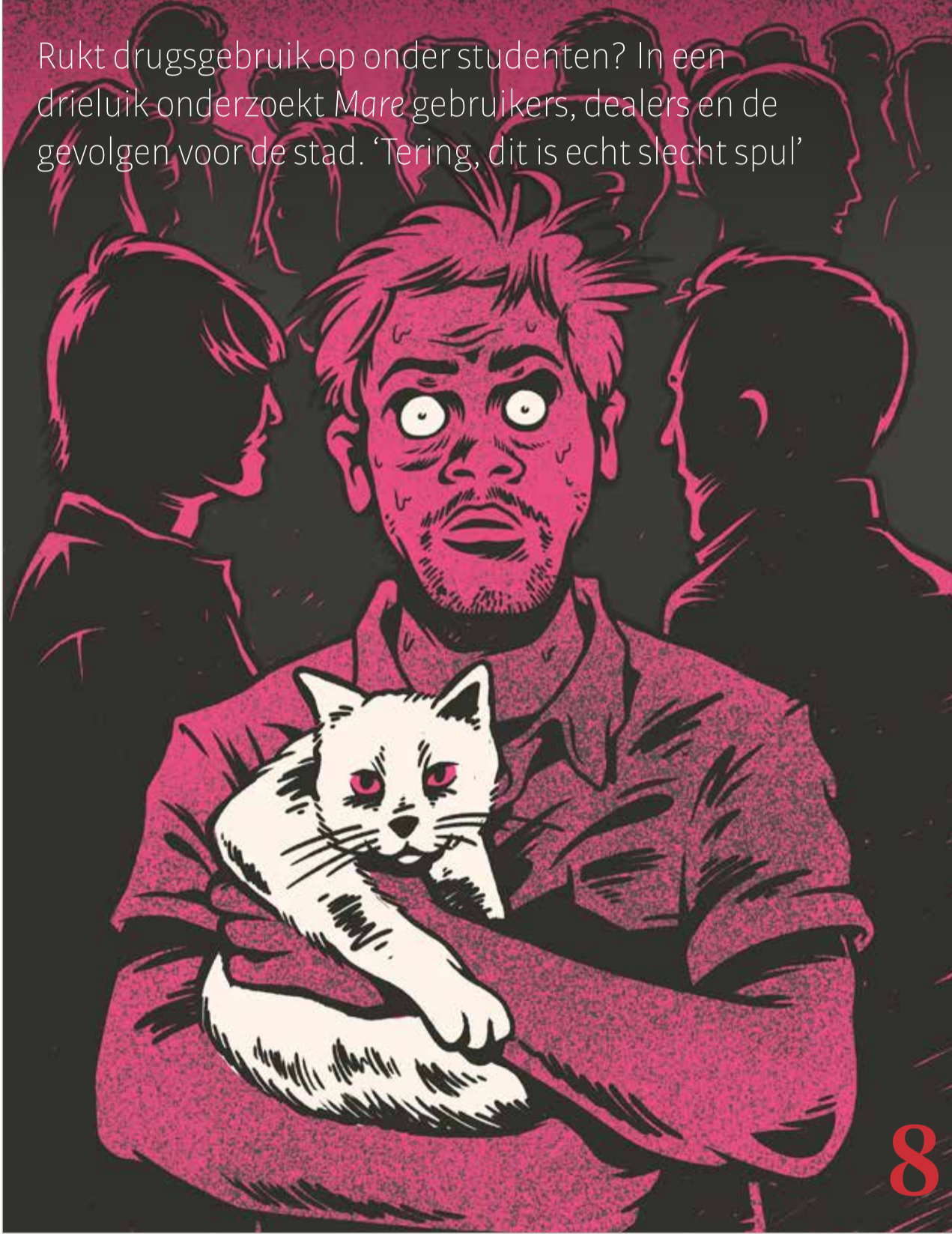
Nepnieuws Waarom iedereen erin trapt

14

Een nakkie miauw

Rukt drugsgebruik op onder studenten? In een drieluik onderzoekt Mare gebruikers, dealers en de gevolgen voor de stad. 'Tering, dit is echt slecht spul'

8

Protest afgelast Maar deze onderzoekers waren gegaan

5

Bonje over beveiligers 'Als het moet gaan we weer bezetten'

4

LITERAIR TALENT OPGELET

Wedstrijd Schrijf een kerstverhaal en win €250 aan boekenbonnen!

Meedoen? Kijk op
www.mareonline.nl

12

Ronald Giphart Schrijver heeft geen moeite met *sensitivity readers*. 'Sommige dingen zijn gewoon niet leuk meer'

Daling van aantal internationals, maar Leiden trekt juist meer masters

De instroom van internationale studenten is dit jaar flink afgenomen, blijkt uit cijfers van Universiteiten van Nederland. Het aantal internationale bachelors daalde met 6 procent. Maar in Leiden groeide het aantal masterstudenten juist fors.

DOOR MARK REID

Het aantal internationale bachelorstudenten in Leiden daalde slechts 3 procent, van 1440 naar 1400. De landelijke daling komt na maatregelen die universiteiten hebben genomen om de buitenlandse instroom te beperken, bijvoorbeeld door niet meer te werven in het buitenland. Ook Leiden doet dat al enige tijd niet meer, maar heeft desondanks nog een sterke groei aan masterstudenten.

Dit jaar schreven 2000 internationale studenten zich in voor een Leidse master, in vergelijking met 1650 studenten vorig jaar, een toename van 21 procent. Daarmee is 37 procent van de masterstudenten nu afkomstig uit het buitenland, in vergelijking met 34 procent vorig jaar.

Universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke zegt dat de universiteit er rekening mee houdt dat de daling wel gaat komen. 'Bij sommige universiteiten komt het effect van de maatregelen wat later, maar wanneer precies is koffiedik kijken.'

Bij andere universiteiten was er een sterkere daling te zien, zo daalde de instroom aan internationale bachelorstudenten aan de Vrije Universiteit met maar liefst 23 procent.

UNI-voorzitter Caspar van den Berg spreekt in een persbericht van een potentiële kaalslag, waarbij het voortbestaan van opleidingen in gevaar komt. 'We zien nu twee jaar op rij een daling, dit jaar een stuk forsere dan vorig jaar. Ook voor vakgebieden waar de arbeidsmarkt om mensen staat te springen. Dit kabinet wil desondanks het aantal internationale studenten met een hardbezuiniging en rigoureuze wetgeving nog sterker terugdringen.'

Naar verwachting zal de landelijke daling door de nieuwe Wet internationalisering in balans verder doorzetten. Door de invoering van die wet moet het aantal Engelstalige opleidingen met een derde afnemen en kunnen universiteiten het aantal studenten bij specifieke opleidingen beperken door een numerus fixus in te voeren.

Mis niets en download nu de Mare-app

Blijf op de hoogte van het laatste universiteitsnieuws, lees onze interviews met wetenschappers en weet wat er speelt in het Leidse studentenleven!

Waarom zijn studies in nood het doelwit?

Bezorgde studenten en docenten van de faculteit Geesteswetenschappen discussieerden dinsdag over de ingrijpende bezuinigingsplannen. 'Het zou een schande zijn als er zo veel kennis verdwijnt.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO RMO

Iedere student, van elke faculteit, zou moeten opstaan en zich afvragen: waarom wordt er gesneden in opleidingen?' zegt student Duits en Griekse en Latijnse taal en cultuur Maura Martens dinsdagavond tijdens de drie uur durende bijeenkomst *Why languages matter* in een zaal van het Lipsius. De teneur is duidelijk: studenten en docenten maken zich grote zorgen om de toekomst van de faculteit Geesteswetenschappen, en dan met name van de kleine (en unieke) talen- en regiostudies. De faculteit Geesteswetenschappen gaat namelijk flink op de schop, onthulde Mare vorige maand. De opvallendste plannen van het faculteitsbestuur: het opheffen van de bachelors African Studies en Latijns-Amerikastudies, het fuseren van Chinees, Japans, Koreaans en Zuid- en Zuidoost-Aziëstudies tot een nieuwe bachelor Aziëstudies en het samenvoegen van Frans, Duits en Italiaans tot de bachelor Europese talen en culturen. Bij Midden-Oos-

tenstudies is het plan om de specialisaties Perzisch, Turks, Hebreeuws, Islamstudies, Arabisch en Moderne Midden-Oostenstudies te schrappen en ook de bachelor Oude Nabije Oostenstudies zal het aantal specialisaties 'substantieel' moeten verminderen. De forse bezuinigingsoperatie is nodig omdat de faculteit afstevent op een jaarlijks tekort van 5,7 miljoen euro. Kort na het nieuws over de ingrijpende plannen besloot studievereniging Griekse en Latijnse taal en cultuur Sophia Aeterna deze bijeenkomst te organiseren. Dinsdagavond zitten ongeveer tachtig studenten, vergezeld van enkele docenten en decaan Mark Rutgers, in een zaal van het Lipsius om te praten over de gevolgen van de plannen.

Om een beetje warm te draaien, krijgt het publiek een aantal stellingen voorgeschoteld van debatleider en researchmasterstudent Hebreuws en Aramees Louise van der Vlugt. Wie het eens is met de stelling, houdt een groen vel papier omhoog, wie het oneens is een rood. De eerste: opleidingen die opgaan in een brede bachelor zijn gelijkwaardig aan zelfstandige opleidingen. De zaal kleurt direct rood, op drie groene velletjes na. 'Ik studeer mediastudies en er is nauwelijks overlap tussen de vier teksten die daarbinnen vallen', zegt een studente die een groen vel omhoog houdt. Een andere student vreest juist voor een hellend vlak, waarbij er steeds minder zal overblijven van specialisaties. Ook bij de tweede stelling – teksten lezen in de originele taal is de enige manier om de betreffende cultuur goed te kunnen bestuderen – is de zaal tamelijk eensgezind. 'Een dode taal leren is zo veel meer dan een tekst kunnen vertalen', zegt Leonie van den Berg, student Egyptologie bij Oude Nabije Oostenstudies. 'Het kunnen lezen van originele teksten stelt je in staat over een cultuur en maatschappij te leren die lang geleden heeft bestaan: hoe ze leefden, hoe ze dachten, hoe hun dagelijks leven eruit zag.' Die kennis wordt door de bezuinigingen bedreigd, waarschuwt ze. 'Het faculteitsbestuur vraagt mijn oplei-

ding om de twaalf vakken die er nu per track zijn te volgen, terug te brengen naar vier. Dat resulteert in een verlaging van het niveau van de bachelor. Het zou een schande zijn als er zo veel kennis verdwijnt.'

'Waarom moet er op de kleine studies bezuinigd worden en kunnen niet de grote studies iets inleveren?' vraagt een studente zich af. 'Waarom moet het altijd gaan om het aantal ingeschreven studenten en hoeveel geld het oplevert? Het is enorm problematisch dat juist de opleidingen die het meest in nood zijn het doelwit zijn.' Er volgt luid applaus. Student Engels Charlotte Sniijders vergelijkt de talenstudies met bedreigde diersoorten. 'Als een panda uitsterft, vinden we dat allemaal heel erg want ze zien er zo schattig uit. Bij een bedreigde taal denken mensen: wat kan het mij schelen? We moeten beter uitleggen waarom kleine talen belangrijk zijn.'

Van den Berg beaamt dat. 'Ik kan mensen uit andere wetenschapsgebieden honderd keer uitleggen wat het belang is van mijn studie, maar ze begrijpen het soms gewoon niet. Mijn eigen vader had de eerste twee jaar van mijn studie geen idee waar ik mee bezig was. Toen ik hem meenam naar het Rijksmuseum van Oudheden, en ik hem kon laten zien dat ik de teksten daar kan lezen, opende dat zijn ogen. Hij vond het echt cool.' Geesteswetenschappen gelden maatschappelijk sowieso als ondergeschoven kindje, die zowel relatief als absoluut minder geld van de overheid krijgen dan bètastudies. 'Dat is een structureel probleem', zegt een studente mediastudies. 'De alfa's worden al jaren geëvalueerd en gekort.'

'Natuurwetenschappen maken het leven makkelijker, maar geesteswetenschappen maken ons mensen', zegt een student. 'Zonder de geesteswetenschappen verliezen we de betekenis van het leven.' 'Het bestuderen van mensen, talen en culturen is hard nodig in een tijd waarin politici roepen dat Marokkanen het land uit moeten', zegt een andere student. 'Wij begrijpen de context en kunnen voor nuance zorgen, wij kunnen met allerlei bevolkingsgroepen communiceren in hun taal.'

Een andere oplossing dan meer geld investeren in onderwijs en onderzoek heeft de zaal echter ook niet voorhanden. Liever benadrukken de aanwezigen dat het mes zetten in kleine talen- en regiostudies tot onomkeerbare schade en kennisverlies leidt, tot een nog groter lerarentekort in moderne talen en een groeiend onbegrip in de maatschappij. Desondanks zullen de problemen bij de faculteit mogelijk nog groter worden: het kabinet wil namelijk structureel een miljard euro bezuinigen op het hoger onderwijs. 'Blijkbaar heeft de universiteit geld zat, want er wordt een Humanities Campus gebouwd', zegt een studente verbolgen. 'Maar waarom, als er straks niemand meer in zit?'

Van der Vlugt spoort studenten aan te praten met opleidingsvoorzitters, de faculteitsraad en opleidingscommissies. 'Laat van je horen, dat is ontzettend belangrijk. We doen hier waardevolle dingen en dat moeten we beschermen.'

'We kunnen het narratief nog veranderen', zegt universitair hoofddocent Griekse literatuur en filosofie Tazuko van Berkel. 'Er is nog niks besloten.'

'We moeten beter uitleggen waarom kleine talen belangrijk zijn'

Henk te Velde wordt interim-decaan

Hoogleraar Nederlandse geschiedenis Henk te Velde wordt per 1 maart 2025 interim-decaan van de faculteit Geesteswetenschappen voor een termijn van twee jaar. Hij volgt decaan en hoogleraar sociale filosofie Mark Rutgers op, die op 6 september 2025 met emeritaat gaat.

'Het is goed dat de kogel door de kerk is, het vertrouwen dat ik deze interim-rol kan vervullen is stimulerend en eervol', zegt Te Velde op de site van de universiteit, dat het nieuws dinsdag publiceerde. 'Ik vind dat ik de faculteit, waar ik al zolang met zoveel plezier werk, moet dienen als dat kan. Het zal niet makkelijk zijn. Ik zal mijn best doen bij te dragen aan een sterke en toekomstbestendige faculteit Geesteswetenschappen.'

Henk te Velde is naast hoogleraar Nederlandse geschiedenis voorzitter van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap (KNHG) en lid van de Ko-

ninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW). Ook zit hij in de onafhankelijke commissie die het onderzoek begeleidt naar de rol van het Koninklijk Huis in de koloniale geschiedenis. Eerder was Te Velde wetenschappelijk directeur van het Instituut voor Geschiedenis en van het LIAS (ad-interim). Rector Hester Bijl zegt het 'ontzettend fijn' te vinden dat Henk te Velde interim-decaan wordt. 'Hij is een verbinder pur sang, kent de faculteit heel goed en beschikt over belangrijke bestuurlijke ervaring. Henk staat open voor adviezen en ideeën van anderen, maar deinst tegelijkertijd niet terug voor het nemen van moeilijke beslissingen. En zo iemand hebben we nodig, want het zijn natuurlijk ontzettend zware tijden voor de faculteit Geesteswetenschappen.' Ook vice-decaan Jeroen Touwen vertrekt in 2025. 'Wie hem gaat opvolgen is nog onbekend, maar het streven is om voor het einde van het jaar een kandidaat te hebben gevonden.'

W-we moesten wel bezuinigen op het hoger onderwijs...

De derde maal dat de God van Nederland zijn eerbiedwaardig hoofd schudde, bromde er een lijdzaam 'jonge jonge' als een tuimelwind over z'n oneindig laagland. Wat een janboel. Hij zou eens poolshoogte moeten nemen. Orde op zaken stellen, dat soort dingen. Hij schoor z'n grauwe stoppelbaardje glad, spoot wat suikerbietextract in zijn nek en daalde in bescheiden ornaat af naar het Torentje. Kwalders en Bromzicht hadden aldaar de meeting laten stuklopen op de vraag of ze geen ander woord voor meeting konden bedenken. Zolang de heren Kissebisten, gooiden Jezielus en Vohn deere Plas een plastic piepotje over. Absurd tijdverdrif, ware het niet dat er een dolblij schoofhondje tussen hen heen en weer rende. Ware Hollandsche gezelligheid, totdat een onverwachts hoog heerschap ze allemaal de spraak benam. De vier baasjes wisten niet waar ze het hebben moesten, en struikelden, en strubbelden, en strompelden de kamer uit. Het schoofhondje was thans volledig aan z'n lot overgelaten.

'Fraai is dat jongen', donderde zijn stem ergens tussen bits en vaderlijk. 'Ik schenk je regenbogen aan tulpenvelden, en binnen een jaar heb je de wortels afgesneden.' De oren van het schoofhondje vielen als natte dorito's terneer op z'n koppie. 'Nou? Zopas was het nog een en al malligheid. Waarom knijp je m'n zielenlichters zo uit? En nu zit ik weer met dezelfde betogen van dezelfde mensen in dezelfde kranten, fraai is dat!'

Verschrikt keek het schoofhondje op. Nu zag hij voor het eerst de vreze des vaderlands in levenden lijve, ja het was hem echt, de God van Nederland. Hij had een soort koeienhuid waarop alle pigmenten tegenwoordig waren, en in zijn ogen daagden en vervaagden duizenden, of misschien wel honderdduizenden, schreeuwende

schimmen. 'De staatsbegroting, w-we moesten wel bezuinigen, en het hoger onderwijs is een kostenpost waar...', begon hij binnensmonds te keffen.

'Middelbare scholieren kunnen Beekse Bergen nauwelijks van Bergen-Belsen onderscheiden'

'Geen banaliteiten jongen, ter zake', luidde de barse onderbreking. Niemand wist precies wat het was, maar ergens vond het schoofhondje branie, alsof-ie eindelijk voor het eerst zelf iets zeggen zou. Hij zette z'n bips er goed voor neer. 'Mijn missie is niet alleen het Nederland van nu, maar ook het Nederland over vijftig jaar. Een middelbare scholier heeft zes jaar Frans nodig om een baguette te kunnen bestellen en kan nauwelijks Beekse Bergen van Bergen-Belsen onderscheiden. En met AI hoeft dat allemaal ook niet meer, mits wij de pretstudies op alle universiteiten verdringen voor de vorming van de nieuwe mens, de gebruiksmens. Zijn verlangens, zijn kennis en zijn gevoelens zijn volledig afgesteld op de content en functies van applicaties; hij moet in zijn geheel via het hoger onderwijs gemodelleerd worden, geperst, en verhard, precies in de vorm van zijn technische hoedanigheid als gebruiker. Zijn leergang zal aanvoelen als een gamesimulatie: de schijn van keuzevrijheid, boordevol dopaminekicks, gedreven door scores en levels. Dit zal hem de denkbeeldige voldoening geven, heerser te zijn van alle culturen. En we geven dit heilsbeleid de stijlvolle titel van academisch functionalisme. Daar wil mijn kabinet heus wat hobbyïsme voor opofferen.'

Er viel een stilte van een duur die je liever niet telde, totdat de God van Nederland sprak met een miljoenvolumen. 'Zie de dwaas! Kijk eens in de hutten van de wilden na een dag jagen en verzamelen, en aanschouw daar, want er is niets om naar te luisteren, de sombere leegheid van hun stompzinige uren van stilzwijgen. Ze hebben hun dagelijkse gebruiksfuncties voltooid, en vervallen in tergend nietsdoen, omdat ze geen originele gedachten, geen wonderlijke vragen, geen schone kunsten, niets van dat alles verinnerlijkt hebben. Het enige verschil met die gebruiksmens van jou, is een Netflix-account. De geestelijke armoe is hetzelfde. Maar mijn zielenlichters komen met een antwoord, ze vinden hun epos, eerst deze maand nog wat stoom eraf, dan is er de ruimte voor een teugtuigen. Geen gelukje of hanige poeha, maar een bezield demonstratie die de mensen verbluft en bewijst dat waardering de weerstand is van alle waarden. *Ils maintiendront.*'

Het laatste wat je hoorde was het geluid van een staart, die tussen de benen viel.

Henrik Laban studeert Neerlandistiek

Desnoods doen we dit weer

Als de strenge beveiligingsmaatregelen van Wijnhaven niet verdwijnen, komen er hardere acties, bleek dinsdagavond tijdens een bijeenkomst van bezorgde studenten en medewerkers. 'Het is schokkend dat wij doelwit zijn'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO MARCEL VAN DEN BERG

In Wijnhaven gelden strenge IJ-card-controles en krijgen externe bezoekers alleen toegang als ze vooraf zijn aangemeld. Verder zijn er beveiligers in burger actief en komt het voor dat de beveiliging mensen fotografeert of hun gesprekken opneemt.

Dinsdagavond verzamelen verontruste studenten en medewerkers zich in een propvolle collegezaal 3.60 in het Wijnhavengebouw om hun zorgen hierover te uiten. Op de schermen verschijnt een foto van de bezetting door actiegroep Students for Palestine van afgelopen mei: een groot aantal agenten staat op de roltrap. Ook nog net in beeld: een half hoofd van decaan Koen Caminada. Het is tegen het einde van de bijeenkomst als activist en gespreksleider Antonio naar de halve

Caminada op de foto wijst en tegelijkertijd de decaan die ook in de zaal zit strak aankijkt. 'Ik heb een boodschap aan de leden van het college, die u vast aan hen gaat rapporteren', zegt Antonio. 'We accepteren deze maatregelen niet. Als ze niet worden opgeheven, volgt er burgerlijke ongehoorzaamheid.'

Er klinkt luid gejuich en applaus op uit de zaal. 'Als we moeten bezetten, dan zullen

we bezetten', vervolgt Antonio. Uit de zaal klinkt het: 'Let's go!'

Antonio: 'We zullen niet stoppen. En als jullie denken dat we ons alleen richten op Wijnhaven, dat is niet zo. We gaan net zo makkelijk naar Leiden.'

'Ik wil het college laten weten wat er gebeurt als ze de politie op zijn studenten afstuurt', zegt student Ko-reastudies Sarah van End Fossil, die vorig jaar november deelnam aan de bezetting van het Lipsius in Leiden. 'Het was een vreedzaam protest. Toen de politie kwam, bleef ik met een paar anderen zitten. Ze grepen me bij mijn neus om me op te laten staan. Dat doe je dan wel, want je wil je neus niet breken.'

'Het college moet weten dat studenten zo worden getraumatiseerd', zegt filosofiestudent In-Sook van End Fossil. 'Vanaf het begin hebben we te maken gehad met veel beveiliging. Bepaalde groepen worden extra in de gaten gehouden.' Volgens End Fossil is er

hoogstwaarschijnlijk ook een infiltrant door de universiteit ingezet. 'We zijn er vrij zeker van dat we een mol hadden, die ook meedeed met de bezetting. We zagen door de ramen van het Lipsius dat deze persoon, nadat deze de bezetting al vrij vroeg had verlaten, in gesprek ging met de beveiliging van de universiteit. En zo zijn er wel meer dingen gebeurd die verdacht waren rond deze persoon.'

Er kwamen niet alleen studenten aan het woord, er werden ook lezingen gegeven door hoogleraar politicologie Petr Kopecky, hoogleraar International Governance Kutsal Yesilkagit en universitair docent politieke filosofie Matthew Longo. Maar de nadruk lag op studenten die vertelden over hun ervaringen met de beveiligers en bestuurders. 'Het is schokkend dat het doelwit van de beveiliging van de universiteit haar eigen studenten zijn', zei student international relations Nihal van students for Palestine. 'Voor wie zet de universiteit deze beveiliging eigenlijk in?'

Nihal was ook kritisch op de boodschap van het college dat de universiteit geen politieke instelling is. 'Nu er bezuinigd wordt is dat opens anders en wordt ons wél gevraagd om te protesteren. Ik vind dat hypocriet. De universiteit is blijbaar niet politiek als het om het lot van bruine en zwarte mensen gaat.'

'De universiteit is een behoorlijk vijandige plek voor zwarte studenten', zegt een lid van de Afro Student Association (ASA). 'Ook wij hebben constant het gevoel dat we extra in de gaten gehouden worden. Verder worden racistische praktijken niet aangepakt door de universiteit en zelfs toegestaan.'

'Beveiliging wordt als een wapen tegen ons gebruikt',

aldus een ander lid van ASA. 'Het is lastig voor ons om zaken te organiseren op de universiteit.'

'Het veiligheidsbeleid met betrekking tot Students for Palestine is politiek geïnspireerd', stelt universiteitsraadslid en universitair hoofddocent geschiedenis Joost Augusteijn. 'Daar ben ik van overtuigd. De politieke context is niet gunstig voor het lot van Palestijnen. We zijn achter gesloten deuren geïnformeerd over de beveiliging, daar mag ik niets over zeggen, maar uit openbare informatie kun je wel opmaken dat de maatregelen gericht zijn tegen pro-Palestina-protesten.'

'Aah', reageert gespreksleider Antonio. 'Eindelijk weten we dat dan.'

Nihal: 'Na de laatste grote bijeenkomst in Wijnhaven over de beveiliging liep ik met een groepje de trap af. Plots begon een man foto's van ons te maken. Een beveiliging in burger zag het allemaal gebeuren maar deed niets. Eenmaal beneden begon ik te schreeuwen tegen de receptionist: "Hou hem tegen." Een student deed dat. De man weigerde om uitleg te geven en ging ervandoor. Omdat wij geagiteerd waren, reageerde de beveiliging met: "Als je zo emotioneel bent, dan hoef ik niet met je te praten." Heel denigrerend allemaal. Er zijn in vijf gevallen opnamen van mij gemaakt en ik ben weet-ik-veel hoe vaak op de foto gezet.'

Vandaag zouden zo'n zesduizend studenten en docenten gaan protesteren tegen de voorgenomen bezuinigingen in het hoger onderwijs. De demonstratie in Utrecht is afgelast op last van de gemeente. Mare ging kijken bij de voorbereidingen en vroeg drie wetenschappers die mee wilden demonstreren naar hun motieven. 'Ik ben bang dat ik niet verder kan.'

DOOR MARK REID
FOTO'S MARC DE HAAN

Dat de demonstratie op het laatste moment werd afgelast is 'heel kut', treuren de studenten die woensdagmiddag samen protestborden gingen maken. Toch gingen ze knutselen. 'Die solidariteit raakt me.'

'Wat een kutzooi!'

In de hal van het Pieter de la Court-gebouw staart een groep studenten naar een telefoonscherm. Over een paar minuten zouden ze eigenlijk beginnen aan een gezamenlijke sessie protestborden maken voor de demonstratie tegen de drastische bezuinigingen op het hoger onderwijs. Maar nu heeft de gemeente Utrecht bekendgemaakt dat die is afgelast. De politie kan de veiligheid van de

demonstranten niet garanderen, omdat pro-Palestijnse demonstranten van plan zouden zijn om het protest te kapen en daarbij geweld zouden gebruiken.

Het nieuws wordt ook betreurd door de studenten die al klaar waren gaan zitten rond de knutselafel. 'Ik had zo'n zin om een bordje te maken!'

Er vindt kort overleg plaats tussen de organiserende studenten. Als de demonstratie tegen de bezuinigingen in het hoger onderwijs niet doorgaat lijkt het plan om gezamenlijk protestborden te maken een beetje overbodig. Toch schuiven er mensen aan om bordjes te maken.

Studentassessor van het faculteitsbestuur Robin Buijs haalt koffie en thee voor iedereen. Ook hij baalt dat de demonstratie niet doorgaat. 'Ik vind het juist zo mooi dat de studenten van nu actie willen voeren tegen de bezuinigingen, ook al zullen zij er zelf misschien niet eens meer door worden getroffen. Ze doen het voor de docenten en de studenten na ons, voor de toekomst. Die solidariteit raakt me. Het college

van bestuur en veel decanen zouden ook gaan morgen. Dat het nu is afgelast is heel kut. We moeten even kijken wat we nu gaan doen.'

'Ik had een bericht gestuurd naar een paar studentenverenigingen en wat flyers uitgedeeld', zegt psychologiestudent Wiebe die de middag heeft georganiseerd en het symbolische rode vierkant van WO in Actie op zijn trui heeft gespeld. 'Het duurde even voordat er wat gebeurde, maar toen begon het te sneeuwballen. We hebben de afgelopen twee dagen zoo mensen erbij gekregen in de appgroep, en we hadden totaal wel 6000 mensen op de demonstratie verwacht.'

Als er meer studenten vertwijfeld op de tafels aflopen om te vragen of er nog wat gebeurt, snelt Buijs toe. 'De demonstratie gaat niet door, maar de behoefte om iets tegen de bezuinigingen te doen leeft nog steeds heel erg, dus we gaan gewoon alsnog bordjes maken.' De studenten schuiven aan en pakken viltstift en stukken karton. 'Even ChatGPT een paar slogans laten bedenken.'

'IK GELOOF IN
SOLIDARITEIT EN
MEDEDOGEN'

Kostas Georgopolous, promovendus bij het Instituut Biologie. 'Nederland en ik hebben in elkaar geïnvesteerd.'

Waarom is protest nodig?

'Ik denk dat het hoger onderwijs ook zonder deze grote bezuinigingen al behoorlijk te maken heeft met financiële krapte. In Nederland, maar ook in andere landen, zoals Griekenland waar ik vandaan kom, wordt al niet genoeg geïnvesteerd in onderwijs.'

'Dat er nu zulke bezuinigingen plaatsvinden op een moment dat zelfs de huidige investeringen in onderwijs niet genoeg zijn, maakt me niet alleen verdrietig, maar spoort me tegelijkertijd aan om met anderen hiertegen in actie te komen.'

'Als promovendus heb ik dat ook gemerkt. Van mijn onderzoek wordt veel betaald uit projectgeld, maar er zijn ook dingen die de universiteit betaalt... of niet. Hoewel ik in Leiden werk, woon ik vanwege de huizencrisis in Breda. Tot voor kort betaalde de universiteit praktisch niks van mijn reiskosten. Ik heb passie voor mijn werk, dus ik heb het er nog steeds voor over. Nu wordt het wel vergoed, maar het blijft gissen hoe lang dat zo blijft met de bezuinigingen.'

De bètafaculteit heeft tot nu toe niet veel hoeven in te leveren. Waarom is demonstreren toch belangrijk voor u?

'Het maakt niet uit of ik tot de groep behoor die het hardst wordt getroffen. Niet alleen komt iedereen uiteindelijk aan de beurt, maar als je in een positie bent waarin je meer bevoorrecht bent dan iemand anders, ben je het ook aan die ander verschuldigd om samen te mobiliseren en iets aan de situatie te doen voordat het uit de hand loopt. 'Ik denk dat het juist belangrijk is voor degenen die niet direct getroffen zijn om deel te nemen aan deze actie omdat het niet alleen laat zien dat je een empathisch persoon bent, maar de wetenschappers zijn het ook aan elkaar verplicht. Ik geloof niet dat de ene discipline belangrijker is dan de andere. Bezuinigingen zouden in geen enkel deel van de universiteit moeten worden doorgevoerd.'

Hoe ziet u de toekomst als onderzoeker in Nederland?

'Griekenland heeft ten opzichte van Nederland een veel slechter perspectief. Daar grapt men bij mijn universiteit dat er net genoeg geld was voor printerpapier. Toen ik in Leiden kwam werken, was het fantastisch om zo veel ruimte te hebben.'

'Ik heb zelf gemerkt dat je veel beter onderzoek doet als de basale zaken bekostigd zijn. Over de geplande bezuinigingen maak ik me wel zorgen. Maar zelfs als deze plannen doorgaan zou ik niet snel verhuizen uit Nederland, want ik heb het idee dat het land in mij heeft geïnvesteerd, en ik ook in Nederland.'

Wat had u verwacht van de demonstratie?

'Hopelijk zou het direct effect hebben gehad op de besluitvorming. Pessimisme is erg makkelijk. Ik blijf liever optimistisch, zelfs in deze moeilijke tijden. Ik geloof dat we door solidariteit en mededogen al deze dingen kunnen overwinnen door ons in te zetten voor de toekomst. We gaan het gewoon nog een keer proberen.'

'PESSIMISME IS ERG
MAKKELIJK, IK BLIJF
LIEVER OPTIMISTISCH'

'Deze bezuinigingen
maken Nederland
kleiner'

Jürgen Zangenberg, hoogleraar antiek jodendom en vroeg christendom. 'Het zou mijn eerste protest zijn geweest.'

'Samen op straat
is beter dan
thuis tobben'

Maartje Janse, universitair hoofddocent bij het Instituut voor Geschiedenis. 'Populistische retoriek gaat altijd over de wil van het volk: maar dat zijn wij ook.'

Waarom is protest nodig?

'De bezuinigingsplannen van het kabinet zijn niet goed uit te leggen en worden ook niet uitgelegd. Het zorgt onder staf en studenten echt voor onrust. Mensen zien het als een aanval op de universiteit zoals we die hebben opgebouwd.'

'In een bredere context zie ik deze aanval op het hoger onderwijs, als onderdeel van het ontmantelen van publieke instituties, juist ook instituties die de politiek kritisch volgen. Daarom is het voor mij ook een protest tegen een populistische kijk op de universiteit, als een plek die niet waardevol of zelfs gevaarlijk is. Een protest tegen het anti-intellectualisme en het provincialisme van dit kabinet.'

'Populistische retoriek gaat altijd over het uitvoeren van de wil van het volk. Het is belangrijk om te laten zien dat wij het niet eens zijn daarmee. Wij zijn ook het volk.'

U onderzoekt protesten in de negentiende eeuw. Hoe is het om zelf te gaan demonstreren?

'Ik laat me natuurlijk inspireren door mensen die in het verleden tegen de stroom in gingen en zich uitspraken in het openbaar. Maar als ik zelf ga demonstreren, doe ik dat wel met enige tegenzin. Het is echt zoiets waarvan je vooraf denkt dat je er eigenlijk geen tijd voor hebt, geen zin in hebt, of je bent bang dat het gaat regenen.'

'Toch voel ik een soort morele verplichting. Je kan je niet altijd verschuilen, hopen dat het jou niet zal raken en thuis lekker een romannetje gaan lezen en verder wel zien hoe het gaat. Als je bij die demonstratie bent kan het ook wel erg fijn zijn om samen met anderen je uit te spreken. Samen de straat op is echt beter dan thuis alleen zitten tobben.'

Hoe gaat de universiteit veranderen als de plannen doorgaan?

'Een deel van het werkplezier zit erin dat je een nieuw vak kan ontwikkelen of een onderzoek kan uitvoeren met studenten. Die vrijheid is er nu in Leiden. De zware werkdruk die we voelen wordt deels uitgebalanceerd door het werkplezier.'

'Met de bezuinigingen is er straks geen keuzevrijheid meer voor docenten, geen keuzevrijheid voor studenten. Dat zorgt voor een saai curriculum. Elk jaar dezelfde vakken, met grote groepen in hoorcolleges. 'Ik denk dat veel mensen naar Utrecht wilden gaan om te protesteren tegen de facultaire plannen bij Geesteswetenschappen. Ik snap dat faculteiten hun financiën op orde moeten hebben, maar laten we niet denken dat de voorgestelde inkrimping de enige mogelijke toekomst is. In een context waarin allerlei politiek leiders aankondigen zin te hebben om eens flink te gaan bezuinigen op hoger onderwijs moet je daar niet bij voorbaat al mee inschikken.'

Zou u een bordje hebben meegenomen?

'Dat vind ik lastig. De studenten van het vak dat ik die dag normaal geef, had ik uitgenodigd om mee te gaan. Het is toevallig ook een vak dat gaat over protest, de geschiedenis van petitioneren. Ik weet niet of mijn studenten het heel leuk zouden vinden als ik daar met een bord ga staan. Dat is misschien toch een beetje ongemakkelijk.'

Waarom is protest nodig?

'In de twintig jaar dat ik in Nederland woon en werk zou dit de eerste keer zijn dat ik ga demonstreren, ik vind het nu echt nodig. Ik heb heel veel te danken aan dit land en ik zie het nu dramatisch veranderen, dat baart mij grote zorgen.'

'Niet alleen de plannen om een miljard euro te bezuinigen zijn desastreus, maar ook de wet internationalisering in balans. Toen ik begon in Nederland werd internationalisering als iets positiefs gezien. Het is een heel erg internationaal georiënteerd land, en dat levert economisch ook heel veel winst op. Dat wordt nu allemaal teruggedraaid.'

'Dat de minister tegen afspraken in wil bezuinigen vind ik onmogelijk. Het stelt me erg teleur dat de minister geen andere onderbouwing heeft voor die heel erg dramatische stap dan te zeggen dat het zo binnen de coalitie is afgesproken en dat hij het zelf ook leuk vindt. Hij voert alleen uit wat anderen hebben besloten. Hij heeft van zijn ambt een soort beulschap gemaakt.'

Hoe gaat de universiteit hierdoor veranderen?

'Ik zie geen positief effect van de bezuiniging behalve dat er een miljard wordt vrijgespeeld. Op de lange termijn kost het veel meer dan alleen dat bedrag. Het wordt moeilijker voor getalenteerde studenten en jonge onderzoekers om hierheen te komen. De geplande maatregelen bouwen drempels die heel erg schadelijk zijn voor Nederland. Ze maken het land kleiner dan het eigenlijk is.'

'Er lijkt ook geen visie achter de bezuinigingen te zitten behalve een soort anti-intellectualisme. Universiteiten moeten niet te veel vrijheden hebben en de beste manier om die vrijheden te beperken is geld wegnemen.'

Was u zelf naar Nederland gekomen om hier te werken onder de huidige omstandigheden?

'Dat is een moeilijke vraag. Als ik een baan had gekregen, denk ik van wel. Maar toen was het nog een heel ander soort omgeving.'

'Ik ben nu bang dat ik gewoon niet meer verder kan gaan vanwege de bezuinigingen. Die angst deel ik met heel veel andere collega's. Mijn eerste promovendus was een jonge collega uit Krakau, die heeft heel succesvol onderzoek gedaan. Ik maak me zorgen of dat nu nog zou kunnen met dit nieuwe beleid. Als dat niet zo was, zou het een verlies zijn voor Nederland.'

Zou u in toga zijn gegaan?

'Daar heb ik over nagedacht, maar dat zou ik niet hebben gedaan. Ik wil niet dat mensen zeggen: "Nou kijk maar hier zijn de professoren en de toga's." Ik zou net als mijn studenten en collega's die geen toga hebben zijn gegaan, als een persoon die heel erg bezorgd is. 'Professoren zijn een elitegroep die sowieso heel erg goed krijgt betaald. Ik ben ook bereid om als er een overeenkomst wordt gesloten iets van dat hoge salaris te delen, om zo wat bij te dragen. Maar ik vind dat de regering eerst van deze plannen af moet doen.'

Op één been kun je niet staan

Rukt drugsgebruik op onder Leidse studenten? In een drieluik onderzoekt *Mare* de gebruikers, dealers en gevolgen voor de stad. In deel één: door corona durfden veel jongeren hun grenzen te verleggen. 'In twee weken tijd zat ik twaalf dagen aan de coke.'

DOOR POL KOOPMAN
ILLUSTRATIES ROB WORST

I. Harder gaan dan de rest

De tafel is gevuld met flesjes bier, friet en verschillende soorten sauzen. Aan de rand ligt een pak kaarten. Voordat er kan worden gespeeld en de avond écht kan beginnen, moet er nog worden afgewassen. Het tiental jongens dat zich deze vrijdagavond in de keuken bevindt – vrienden van een Leidse studentenvereniging – is druk met elkaar in gesprek over wie zich deze keer van de schoonmaaktaak moet kwijten.

Plots stopt het gekibbel als Fabian (26, geschiedenis, niet zijn echte naam) een zakje witte kristallen omhooghoudt en er, gestoken tussen duim en wijsvinger, mee wappert. 3-MMC.

'Willen jullie?'

'Gast, we zijn nog aan het eten', reageert iemand. Uit een speakertje klinkt rapmuziek.

Fabian haalt zijn schouders op.

'Dan niet', zegt hij, waarna hij van de punt van zijn sleutel een *nakkie* neemt. 'Het is toch weekend?'

'Ik had er zin in', vertelt Fabian. 'Vanmiddag heb ik al wat gedronken, dus ik ga al wat harder dan de rest. 3M is top in combinatie met drank. Je wordt er weer even alerter van, scherper. Het is een echte *upper*, net als cocaïne zeg maar, maar dan stukken goedkoper.'

II. Negen uur strak staan

3-MMC – een afkorting voor de designerdrug 3-Methylmethcathinon, ook wel 3M, poes of miauw genoemd, is populair. Sinds 2021 is de drug verboden maar dit lijkt voor het gebruik weinig te hebben uitmaakt. Vorig jaar nog, zo blijkt uit onderzoek van het Trimbos-instituut, gaf 33,7 procent van de uitgaande jongeren aan het in de afgelopen twaalf maanden gebruikt te hebben, een significante stijging ten opzichte van vorige jaren (in 2020 was het nog 8,9 procent), op hetzelfde niveau als cocaïne.

Voor studenten in het hoger onderwijs liggen die percentages voor gebruik van drugs in het afgelopen jaar lager dan voor de algemene groep: 14 procent voor ecstasy, 7 procent voor cocaïne en 6 procent voor 3-MMC.

Of deze situatie zich ook in Leiden op dezelfde manier voordoet is niet zonder meer duidelijk. Rioolwatermetingen zoals die afgelopen jaar werden uitgevoerd in een aantal grote Nederlandse steden, vinden niet in elke gemeente plaats. Op basis van de grote studentenaantallen kan echter wel aangenomen worden dat de landelijke situatie zich lokaal op een gelijksoortige manier uit. Een peiling van studentenorganisatie Stichting Lieve Mark, uitgevoerd tijdens hun *COKE SHOW* in Leiden en Rotterdam, laat ook een zorgwekkende trend zien. Van de respondenten, waarvan 89 procent aangaf te studeren aan een hbo- of wo-instelling en 80 procent zei lid te zijn bij een studie-/studenten- of sportvereniging, stelde 96 procent te 'drinken', 59 procent te 'slikken' en 40 procent te 'snuiven'.

De toename in het gebruik van de designerdrug lijkt te passen bij wat er bekend is over de redenen waarom jongeren drugs gebruiken, zegt Michelle van der Horst, projectleider studenten en middelengebruik bij het Trimbos-instituut.

'Het bepalendst zijn de heersende normen in die groep. Als het in je vriendengroep oké is om drugs te gebruiken, heeft dat veel meer invloed op je gebruik dan of je bijvoorbeeld bij een studentenvereniging zit. Bij 3-MMC bijvoorbeeld ontvingen we een aantal jaar geleden signalen over een toename in het gebruik door jongeren rondom Zwolle. Mensen kennen elkaar en vertellen elkaar over gebruik. Daar zijn we toen onderzoek naar gaan doen, mede hierdoor heeft de overheid het middel toen verboden. Toch laten de laatste cijfers juist een toename zien.'

Ook Fabian is via anderen met drugs begonnen. 'Ik was negentien. Voor oud en nieuw was ik op een huisfeestje uitgenodigd. Ik wilde er graag een beetje bij horen dus ik had biertjes meegenomen. Daarvoor, op de middelbare school, dronk ik vrijwel nooit en aan drugs kwam ik al helemaal niet. Eenmaal daar besefte ik dat mensen drugs aan het gebruiken waren. Toen heb ik voor de eerste keer ecstasy genomen. Niemand die me ooit verteld had dat je dat moet doseren dus ik nam toen in één keer een hele pil. Toen heb ik dus negen uur lang strak gestaan.'

Hij lacht. 'Een heftige instap kan je het zeker noemen, maar het was geen onaangename ervaring. Ik denk wel dat het klopt wat mensen over bepaalde drugs zeggen: als je het eenmaal een keertje hebt gedaan, ben je ook benieuwd naar de rest. Later, als ik dan met vrienden uitging die cocaïne gebruikten, probeerde ik dat ook, of dan hadden ze ketamine, nou dan neem je dat ook meteen.'

III. Corona was the perfect storm

Een veelgehoorde stelling is dat de coronacrisis bij jongeren tot meer drugsgebruik heeft geleid. Van der Horst: 'Als je het specifiek over studenten tijdens de coronacrisis hebt dan kun je zeggen dat die toen eenzaamere waren. Daarbij zagen we ook dat sommige studenten op zoek waren naar meer spanning in hun leven. Je zat alleen thuis, je kon niks. Een grens werd dan misschien sneller verlegd richting drugsgebruik. "We vervelen ons," zeiden sommigen. "Laten we maar drugs gebruiken."'

Fabian: 'Je kreeg heel veel huisfeesten. Daar boeide het niemand of je drugs gebruikte. Ook was de muziek er meer naar. In plaats van de hitjes van de studentenvereniging draaiden ze daar vaak techno. Dat is toch net wat geschikter voor de meeste drugs. Huisfeesten zijn ook wat kleinschaliger. Je maakt sneller een praatje en dan spreek je misschien sneller mensen die drugs blijken te gebruiken terwijl jij dat normaal gesproken niet doet. Allemaal manieren waardoor je er makkelijk aan kon beginnen.'

Van der Horst: 'Een ander aspect is dat van *coping*. Je zag het bijvoorbeeld bij blowen. Dat doen mensen, als het om coping gaat, vaker in hun eentje. Toen kreeg je ineens mensen die 's nachts niet meer in slaap konden komen zonder cannabis. Dat had je natuurlijk voor corona ook wel, maar tijdens de pandemie hoorde je dit soort verhalen vaker. Daar zaten toen ook zeker excessen bij. Ik denk toch wel dat die ontwikkeling anders was gelopen zonder de coronacrisis.' >

'Ik gebruik helemaal geen drugs, ben ik nu raar? Wijk ik nu af?'

‘Als je het eenmaal iets hebt gedaan, ben je benieuwd naar de rest’

Fabian: ‘Op een gegeven moment heb ik in een periode van twee weken wel twaalf dagen cocaine gebruikt. Niet achter elkaar, maar bijvoorbeeld zes dagen wel, één dag niet en dan weer zes dagen wel. Hoe dit zo kwam weet ik niet precies. Ik denk een combinatie van allerlei factoren: ik zat qua liefde wat minder lekker in mijn vel, ik voelde me eenzaam. Zaken waar ik niet zo snel met mijn vrienden over wilde praten. Dan uit zoiets zich op een andere manier. Tel daarbij op dat er om mij heen al veel drugs werden gebruikt, het was beschikbaar dus ik voelde me ook helemaal niet bezwaard om het toen zoveel te gebruiken. Noem het *the perfect storm*. Echt wel heftig. Na die veertien dagen kon ik gelukkig wel tegen mezelf zeggen: wat ik nu heb gedaan, dat kan eigenlijk echt niet.’

IV. Grenzen verleggen

Toch is het te kort door de bocht om over een algehele toename of zelfs normalisering van drugsgebruik te spreken, eerder is er sprake van een normverschuiving, legt Van der Horst uit: ‘Bij cannabis of ecstasy praat je over enkele percentages. Dat is anders dan bijvoorbeeld bij alcohol, waar wel 85 procent aangeeft regelmatig te drinken. Dan pas spreek je over normalisering.’ Dat normen zijn veranderd, is zowel positief als negatief. ‘Qua openheid bijvoorbeeld: het is goed dat er in elk geval meer over alcohol en drugs wordt gesproken. Het risico daarbij is dan wel weer, door onder andere de aandacht van goede studenteninitiatieven maar ook rapportages in de media, dat mensen kunnen denken dat iedereen iets gebruikt terwijl dat helemaal niet zo is.

‘Een aantal jaar geleden kregen we uit de verslavingszorg signalen dat mensen daarheen belden met de vraag: “Ik gebruik helemaal geen drugs, ben ik dan raar? Wijk ik nu af?” Als jongere wil je graag erbij horen en als je denkt dat het de norm is om drugs te gebruiken, ga je dat misschien wel om hele verkeerde redenen doen. Dat zie je trouwens net zo bij alcohol: diegene die het meeste drinkt is vaak het populairst.’

Fabian: ‘Ik denk wel dat een normaler worden van drugsgebruik gevaarlijk is voor mensen die net beginnen met studeren. Ze worden sneller geconfronteerd met zwaardere soorten drugs en met een omgeving die het sneller zal gebruiken. Dat lijkt me een slechte zaak. Drugs moet je doen met kennis van zaken en mensen om je heen voor als het misgaat.’

Maar hoort experimenteren, en daarmee zo nu en dan drugs uitproberen, niet ook bij het studentenleven? Dat nuanceert Van der Horst: ‘Ik denk zeker dat als je jong bent en ook als je gaat studeren er ineens heel veel veranderingen plaatsvinden. Je maakt nieuwe vrienden, komt in een nieuwe omgeving en gaat ook nieuwe grenzen opzoeken en – uiteraard – verleggen. Dat hoort erbij. Dat doe je je hele leven lang en daar is in principe niets mis mee. Wat echter bij alcohol en drugs belangrijk is, is dat je wel jezelf blijft herkennen en jezelf ook afvraagt: doe ik het nog omdat ik het wil? Welke invloeden spelen er verder mee? Dat is ook zeker lastig, het is voor jezelf durven opkomen en ook dat moet je leren.’

V. ‘Ben je een flamingo?’

Inmiddels is er in het studentenhuis afgewassen. Het is tijd voor een spelletje kaarten. Fabian neemt nog een nakkie. Hij vertelt er altijd dezelfde sleutel voor te gebruiken.

‘Dat chemische materiaal kan nogal schadelijk zijn. Ik heb bijvoorbeeld wel eens eerder 2M een nachtje op mijn sleutel laten zitten, vergeten af te spoelen. Dat was de volgende dag veranderd in een soort zwarte, teerachtige substantie. Toen dacht ik wel: tering, dit is echt slecht spul, maar je lichaam kan daar beter tegen geloof ik.’ Direct daarna neemt hij nog een puntje, deze keer door zijn andere neusgat.

‘Ben je een flamingo?’ is zijn repliek op de vraag waarom hij dat doet. ‘Daarom dus’, concludeert hij. ‘Alleen op één been kun je niet staan.’ Hij inhaleert diep.

‘Weet je zeker dat je niet wil?’

Studenten en drugs

Is Nederland een narcostaat geworden, zoals sommige stemmen beweren? De afgelopen jaren lijken drugs een steeds prominenter rol te zijn gaan spelen in de maatschappij, zowel in de onder- als bovenwereld – met moorden op familieleden van kroongetuigen, advocaten en misdaadjournalisten.

In 2022 trokken verschillende studentenverenigingen aan de bel. Experimenteren is studenten altijd al eigen geweest, zeiden ze, maar er werden nu

wel héél veel drugs gebruikt. Speelt dit ook in Leiden? Is er sprake van een normalisering? Wat zijn de gevolgen voor de Leidse samenleving? De komende weken onderzoekt *Mare* deze vragen. Volgende week: wie zijn de dealers en hoe gaan ze te werk?

Deze productie is tot stand gekomen met steun van het Leids Mediafonds

AI redeneert niet, maar hallucineert

Hoe gaan wetenschappelijke tijdschriften om met kunstmatige geïntegreerde neppapers? ‘We kunnen niet zomaar technologie ontwikkelen en dan maar hopen dat het goed gaat.’

DOOR DALLYCE VETTER

Voorovergebogen op een surfplank glijdt een koala rustig over de golven, met op de achtergrond andere (menselijke) surfers in beeld. De verbazingwekkend realistische video wordt afgespeeld op de schermen van het Telders Auditorium in het Leidse Academiegebouw. Je zou je bijna gaan afvragen waar je dit surfende buideldier kunt vinden, ware het niet dat het icoontje links onder aangeeft dat de video is gemaakt door kunstmatige intelligentie. De video is onderdeel van een symposium over het gebruik van AI voor wetenschappelijke publicaties, dat donderdag werd georganiseerd door de universiteit in samenwerking met Elsevier. Wetenschap-

pers, universiteitsmedewerkers en academische uitgeverijen uit heel Nederland kwamen bijeen om te discussiëren over de risico's en voordelen van de snelle ontwikkeling van AI voor onderzoek. ‘We kunnen niet zomaar technologieën ontwikkelen en dan maar hopen dat het allemaal goed gaat’, zegt Catholijn Jonker, hoogleraar Interactive Intelligence aan de TU Delft en gasthoogleraar aan het Leiden Institute for Advanced Computer Science (LIACS). ‘Geen enkele technologie is waardeverrij. We moeten nadenken over hoe technologie ons als soort beïnvloedt.’

Een bekende vorm van AI is het Large Language Model (LLM). Toen in 2022 ChatGPT werd gelanceerd, misschien wel het populairste LLM, was er zowel enthousiasme als scepsis. Inmiddels heeft de chatbot ruim 200 miljoen actieve gebruikers per week. Alhoewel AI – waaronder ChatGPT – de afgelopen jaren in rap tempo is doorgedrongen in het dagelijks leven, kleven er nog tal van praktische en ethische uitdagingen aan het gebruik ervan. Voor universiteiten draait het onder meer om de vraag of en hoe studenten AI mogen gebruiken.

Een soortgelijke vraag geldt voor wetenschappelijke publicaties. Als ChatGPT wordt gebruikt bij het schrijven van een paper, moet het dan worden vermeld als auteur? Niet volgens Anita de Waard, VP Research Collaboration bij Elsevier. Zij wijst erop dat ‘auteurs AI mogen gebruiken om de leesbaarheid te verbeteren, maar er is wel menselijk toezicht en controle nodig.’ Het gebruik van AI is echter niet toegestaan bij peer review. ‘Het bewerken en beoordelen van andermans publicaties is mensenwerk.’ Door de opkomst van AI kampen academische uitgeverijen nu met een nieuw probleem: automatisch

geïntegreerde neppapers. Net als dat studenten geregeld worden betrapt op het gebruik van AI om hun opdrachten te maken, worden er ook gefabriceerde papers gepubliceerd in wetenschappelijke bladen. Hoe al die neppapers door de peer review heen komen, is onduidelijk. ‘Het publiceren van papers wordt gezien als bewijs dat iemand een wetenschapper is’, zegt De Waard. ‘AI verergert dit probleem, maar het is niet een direct gevolg van AI.’ ‘Ik zie AI als een soort versneller’, zegt Paul Groth, hoogleraar Algorithmic Data Science aan de Universiteit van Amsterdam. ‘Vóór AI hadden we ook al flutpapers en problemen met wetenschappelijke nauwkeurigheid, maar nu hebben we er gewoon meer. We moeten daarom sterker vasthouden aan de wetenschappelijke normen: transparantie en herhaalbaarheid.’

Theoretisch gezien klinkt dat goed, maar werkt het ook in de praktijk? Wat betreft herhaalbaarheid wijst De Waard erop dat als een LLM is gebruikt om een resultaat te genereren, ‘je het experiment in feite niet kunt herhalen omdat je GPT-4 niet in zijn geheel ergens kunt opslaan’. Voor Groth betekent het dat ‘de herkomst van de inhoud van het grootste belang wordt’.

Volgens De Waard is er nog een andere uitdaging verbonden aan het gebruik van AI voor onderzoek. ‘Vooroordelen zijn onvermijdelijk in de data die we gebruiken om onze modellen te trainen. AI kan zelf ook vooroordelen genereren en versterken omdat die aanwezig zijn in de mensen die de modellen ontwikkelen.’

Zowel wetenschappers als het publiek moeten daarom kritischer zijn. ‘Mensen moeten begrijpen dat deze dingen geen magie zijn’, zegt Michael Cook, Senior Lecturer aan King's College London. ‘ChatGPT is zo ontworpen dat het zijn fouten verdoezelt.’ Peter van der Putten, universitair docent aan het LIACS, biedt een meer filosofisch perspectief. ‘We moeten ons ervan bewust zijn dat de output van AI slechts een schaduw is en niet echt. Modellen kunnen losraken van de werkelijkheid.’ Denk aan de surfende koala.

Niemand die aanwezig is op het symposium is voorstander van een algeheel verbod op het gebruik van AI in de academische wereld. Wel benadrukken de aanwezigen het belang van menselijk toezicht. ‘Deze modellen zijn getraind op stijl’, waarschuwt De Waard: ‘Large Language Models redeneren niet. Ze zijn eigenlijk voortdurend aan het hallucineren.’

Was het ook echt vrouwenmoord?

Een database met gegevens over vierhonderd vrouwenmoorden van de afgelopen tien jaar moet nieuwe gevallen van femicide voorkomen, hoopt Marieke Liem, hoogleraar Veiligheid en Interventies. ‘We weten een heleboel nog helemaal niet.’

DOOR MARCIËLLE VAN KRAAN

‘Man slaat vrouw, vrouw verlaat man, man stalkt vrouw en - na dat een lange tijd te hebben gedaan - vermoordt man vrouw.’ Zo, zegt Marieke Liem, hoogleraar Veiligheid en Interventies, wordt femicide in het publiekelijk debat voortdurend geframed. ‘Maar de moord op vrouwen behelst veel meer dan alleen dit prototype, we lijken blind voor andere dynamieken.’

Om dit te veranderen begint Liem de zogeheten Femicide Monitor. Daarin zijn data verzameld van vierhonderd zaken van de afgelopen tien jaar om zogeheten “rode vlaggen” voor vrouwenmoord te herkennen. ‘Signalen als huiselijk geweld, stalking en extreem controlerend gedrag zijn voor een deel bekend. Terecht dat daar veel aandacht voor is, maar op signalen als financiële, culturele of fysieke afhankelijkheid hebben we nu minder zicht.’

Elke acht dagen wordt in Nederland een vrouw vermoord. In ongeveer de helft van deze gevallen is de (ex-)partner de dader.

‘Vooral mannen zijn dader. In de afgelopen dertig jaar hebben we een of twee gevallen gehad waarbij de vrouw haar partner vermoordde. Maar we willen juist aankaarten dat de dader in heel veel gevallen ook juist niet de partner is.

We moeten oog hebben voor andere vormen van vrouwenmoord, zoals moeder- of kinderdooding. Er zijn voorbeelden van mannen die door ernstige geestelijke problemen nog bij hun moeder wonen en de moeder zorgt dan voor de volwassen zoon, terwijl de psychische problematiek toeneemt en de zoon uiteindelijk zijn moeder vermoordt.

‘Er zijn ook casussen waarbij een hoogbejaarde man en een vrouw al heel lang samen zijn en de man voor de vrouw zorgt omdat haar gezondheid achteruitgaat. De vrouw moet naar een verzorgingstehuis en het stel dreigt te worden gescheiden. De man kan dan besluiten om de vrouw te doden om haar te “reddend” van die afhankelijkheid. Een pseudo-altruïstisch motief, want het lijkt of hij het voor haar doet, maar hij doet het voor zichzelf. Ook dat is femicide.’ Liem heeft moeite met de term. Femicide wordt namelijk vaak omschreven als “moord op een vrouw puur om het feit dat ze een vrouw is”.

‘Er wordt vaak geroepen dat gender de reden voor de moord is, maar dat weten we eigenlijk helemaal niet. Dat is heel lastig vast te stellen en vereist veel meer onderzoek. Een vrouw die vermoord wordt bij de overval van een tankstation, om het feit dat zij “in de weg stond”, wordt namelijk ook meegerekend in de femicide-cijfers.’

In de media en het publieke debat gaat het vaak over individuele, heftige femicide-zaken. ‘Dat is logisch, maar ze vertellen ons niets over het grotere plaatje. Bij hoeveel moordzaken speelt gender daadwerkelijk een rol? Welke factoren speelden er nog meer? Steeds is de vraag: wat kunnen we van deze data leren, en hoe en wanneer zou je eerder kunnen ingrijpen?’

Begin volgend jaar wil Liem al met de eerste resultaten komen. ‘Dan kijken we echt nog alleen naar de leeftijd en achtergrond van het slachtoffer, waar en hoe iemand om het leven is gebracht, wat de relatie met de dader is en of de zaak is opgelost. Aan de hand daarvan willen we steeds verder toespitsen op specifieke factoren en gaan we ook onderzoek doen op basis van informatie van de politie, rechterlijke uitspraken, mediaberichten en interviews met nabestaanden. Het is een langetermijnproject en vanaf nu zal iedere femicide-zaak aan deze databank worden toegevoegd.’ Het idee voor de Femicide Monitor is geïnspireerd op voorbeelden uit het buitenland. ‘Veel landen in Latijns-Amerika, de Verenigde Staten en in Europa houden dit al systematisch bij. En aangezien we bij Universiteit Leiden al langer moorddata bijhouden en de roep om data van vrouwenmoorden groeit, hebben we deze databank opgesteld.’

‘Nu wordt vaak gezegd dat Nederland het slechter doet dan andere landen. In Nederland worden jaarlijks 42 vrouwen vermoord, maar het relatieve moordcijfer is ongeveer gelijk aan dat van landen als Denemarken, Frankrijk en Zweden.’ Hoewel de databank nuttig is voor politie, justitie, de gezondheidszorg en andere beleidsmakers, is de informatie vooral bedoeld voor een breder publiek. ‘De alertheid op huiselijk geweld is al enorm toegenomen als je het vergelijkt met de jaren tachtig en negentig, toen het nog werd gezien als een privé-issue. Nu wordt het meer en meer een publiek probleem waar we als maatschappij iets mee moeten. Met deze monitor willen we het brede publiek bewust maken van alle mogelijke rode vlaggen om femicide te kunnen voorkomen.’

Ik ben ontzettend woke

Als student wilde Ronald Giphart (58) liever auteur worden dan afstuderen. Volgende week geeft hij als gastschrijver de Albert Verweylezing, over verbondenheid. 'Mijn sensitivity reader vond "Turkenbak" een vervelend woord. Dan pas ik het aan.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO BAS LOSEKOOT

'Er moet comic relief zijn, maar sommige dingen zijn gewoon niet leuk meer'

"Ben je seksueel gefrustreerd? Want je schrijft zoveel over seks", vroeg een student aan mij toen ik een optreden had bij Augustinus.' Gastschrijver Ronald Giphart zit in zijn Utrechtse stamcafé Orloff en vertelt over een lezing die hij bij de Leidse studentenvereniging gaf na zijn debuutroman *Ik ook van jou* (1992). 'Heel de zaal lachte om die vraag natuurlijk. Ik heb deze vraag later heel vaak gekregen, maar bij Augustinus voor het eerst.

"Wie heeft de afgelopen week gemasturbeerd?" reageerde ik. Niemand stak zijn vinger op. Zou ik ook niet gedaan hebben trouwens. "Of alle studenten in Leiden die niet masturberen zitten nu in bij elkaar in een zaal, óf jullie geven geen eerlijk antwoord op mijn vraag", stelde ik toen vast. Het werd door deze interactie wel een heel goede avond.'

De roman werd, vooral ook onder jongeren, een groot succes. Behalve goede recensies verschenen er ook venijnige besprekingen, zoals die van Tom van Deel die in *Trouw* klaagde over het 'drakerige, jongetjesachtige verhaal' dat zich 'concentreert op de seks'.

Wat vond u daarvan?

Giphart pakt een peperbus van de tafel. 'In het boek parodieer ik de poëzie van Van Deel. In zijn gedichten nam hij iets alledaags uit de werkelijkheid. Hij beschreef dan heel mooi de korrels in deze bus. "Maar deze peperbus is eigenlijk ook een gedicht. Het is niet alleen een peperbus of een gedicht, maar ook het leven. Want het leven is..." 'Dit soort gedichten op de hak nemen was een *running gag* in het boek. Hij was pissig en deed alsof de roman alleen over "neuken en nog eens neuken" ging, terwijl het vooral het verhaal is van een jongen die een relatie had met een meisje, Reza, die automutilleerde en zelfmoordpogingen deed.

'Ik vond het stuitend dat een universitair docent zo'n keiharde recensie schreef omdat ik wat grappen over zijn poëzie maakte. Mijn uitgever zei toen: "We zetten die neuken-en-nog-eens-neuken-quote op de achterflap van je tweede boek, om te provoceren." In dat boek, *Giph*, ben ik helemaal losgegaan op Van Deel.'

U studeerde Nederlands in Utrecht, maar maakte uw studie niet af. Waarom niet?

'Ik wilde schrijver worden. Hét moment dat ik besloot te stoppen was net na een mislukt tentamen. Ik had een mondeling moderne letterkunde en ging voor een tien. Ik kwam helemaal opgefokt bij de docent, Wiljan van den Akker, en toen wist ik het antwoord op de eerste vraag niet. Daar klapte ik helemaal van dicht. Van den Akker zei: "Ik weet dat je het kan. Ik geef je een zes, of je kunt het overdoen." Toen ik vertelde dat ik bezig was aan een roman, zei hij: "Richt je daar dan maar even op. Dit komt wel goed." Dat kwam het ook, maar niet met de studie.'

Was u lid van een vereniging?

'Nee, ik ben twee keer uitgeloot bij Veritas. Jammer, want het romantische studentenleven leek me wel wat. Achteraf was het ook wel goed, want zo werd ik in eenzaamheid teruggeworpen en ben ik gaan schrijven.

'Maar er was genoeg op het gebied van drank, meisjes en feesten. Ik woonde in een studentenhuus waar ook leden van het corps en Veritijnen een kamer hadden. Ik werkte bij restaurant Gauchos, en daar had ik alleen studenten als collega's, dat was een soort vervangende studentenvereniging.

'Mijn groep bij Nederlands was heel hecht. "Reza" was ook een meisje dat in mijn studiegroep zat. Ik heb haar het manuscript van *Ik ook van jou* laten lezen. Ze vond het heel mooi; moest erom huilen.

'Wat tegenviel: ik had de hoop dat mijn medestudenten en ik een bevlogen nieuwe schrijversstroming zouden beginnen. Dat gebeurde niet. Bijna niemand las boeken. Ja, uittreksels, of omdat het moest. Ik kwam er bijna geen begeesterde schrijvers tegen. En de jongens en meiden die dat wel waren, hielden van schrijvers die ik niet leuk vond.'

U geeft nu zelf college aan Leidse studenten. Hoe bevalt dat?

'Het is geweldig. Het komt erop neer dat we wat ouwehoeren. Ik ga niet met een PowerPointpresentatie allemaal wetenschappelijke informatie geven. Ik moet ze wel toetsen, maar als je meedoet, krijg je een voldoende.

'Er zitten een paar echte schrijverstalenten tussen. Eén jongen heb ik al geïntroduceerd bij een uitgeverij. Maar het is geen wedstrijd. Ik hoop dat ze zich ontwikkelen tot een schrijversgroep die niet alleen met elkaar discussieert, maar elkaar ook bijstaat en steunt. Dat ontbeerde ik in mijn studententijd.'

De roman *Ik omhels je met duizend armen* is geïnspireerd door de dood van uw moeder (en PvdA-Kamerlid) Wijnie Jabaaij. Zij leed aan MS en koos in 1995 voor euthanasie. Ondanks het zware thema is het ook een grappig boek. Hoe belangrijk is humor in uw werk?

'Er moet af en toe *comic relief* zijn. Ik vind dat literatuur een afspiegeling moet zijn van de maatschappij, daar hoort humor bij. Juist in de literatuur wordt humor wat veronachtzaamd. Er zijn niet zoveel boeken waar je om kunt lachen.

'In het begin was *Ik ook van jou* best een zwaar boek met weinig humor. Ik liet de eerste tekst lezen door mijn huisgenoot en schrijver Bert Natter. Hij las ook een brief die ik naar Reza stuurde, daarin stonden allemaal grappen. "Potverdomme", zei Bert. "Dit is hoe je het boek moet schrijven. Niet met die ernstige toon van de studie Nederlands."

Kan humor ook tekortschieten?

'Ja, in mijn meest recente roman *Nachtangst* wordt de hoofdpersoon, een jongetje van elf, seksueel misbruikt door iemand die kinderen begeleidt (een gebeurtenis gebaseerd op wat Giphart zelf is overkomen in zijn jeugd, *red.*). In de sleutelscènes lukte het me niet om humor in het verhaal te verwerken.

'Soms gebeurt er iets waardoor je je humor verliest. In mijn roman *IJsland* gaan drie cabaretiers naar IJsland om hun vriendschap te herijken. Een van de drie, genaamd Giph, heeft een heel erg ziek kind gehad. Hij zegt dat hij als cabaretier altijd gespitst is op of ergens een grap in zit, behalve toen zijn kind aan het vechten was voor zijn leven. 'Als schrijver heb ik dat ook gehad. Mijn jongste zoon Lasse had bij zijn geboorte een tumor in zijn alvleesklier. Dat overleefde je meestal niet. Hij wel. Ik heb hem tot twee keer toe gereanimeerd zien worden. Bij een baby gaat dat niet met twee handen maar met twee vingertoppen. Dat waren momenten dat mijn humor uitstond. Ik was toen geen schrijver maar vader.'

Er wordt scherper gekeken naar taalgebruik en humor, bij uitgeverijen lezen sensitivity readers mee. Wat vindt u daarvan?

'Die heb ik ook. Als schrijver ben je God. Ik ben de baas, maar soms kan een woord of zin een effect oproepen dat niet mijn bedoeling was. In de roman *Alle tijd* komt een student voor die in een "Turkenbak" rijdt. Vroeger bedoelde je daar dan een oude Mercedes mee. Mijn *sensitivity reader* vond Turkenbak een vervelend woord. Maakt het voor mij uit of ik er "barrel" van maak? Nee, dan pas ik het aan.

'Een van de hoofdpersonages in *Ik ook van jou* is een zwarte vrouw. Ze wordt in de roman "het aller mooiste 'n-woord" van de wereld" genoemd. Een zwart meisje op een middelbare school had dat gelezen en het aan haar ouders laten zien. Zij wilden niet dat dat woord in het boek staat. Bij de volgende herdruk gaat het eruit. Sommige collega's zeggen dat je dan meegaat in de woke-gedachte. Dat interesseert me niets. Ik ben ontzettend woke. Niemand moet een ongemakkelijk gevoel krijgen bij het lezen van mijn boeken, behalve als ik daar juist op aanstuur.

'Ik erger me kapot aan schrijvers die met een soort likkebaardende verongelijkheid laten weten dat ze dit of dat niet meer mogen zeggen. Je mag alles zeggen wat je wil, maar waarom zou je bepaalde dingen willen zeggen? Humor en literatuur zijn gebruiksartikelen. Sommige dingen zijn nu gewoon niet leuk meer.'

'Universiteiten hebben juist méér managers nodig'

'Mijn lezing gaat over engagement. In Nederland betekent dat: je inzetten voor een progressieve zaak. *Engagement* is in het Engels: je verbonden voelen met je werk. Het engagement dat ik als schrijver heb met mijn vak is heel sterk. Maar voor mensen met een andere baan blijkt dat niet zo te zijn. Een slechte sfeer en het gevoel dat je leidinggevende niet naar je luistert, zijn de belangrijkste redenen om van baan te veranderen. Verbondenheid is dus heel belangrijk.

'Ik werd *writer in residence* bij Leeuwardaal, een Utrechtse consultant voor de overheid, onderwijs en zorg. Plotseling belandde ik als eenzame schrijver in een heel andere wereld. Ik volgde de vergaderingen en de gesprekken bij het koffiezetapparaat. Alle clichébeelden werden ontkracht. Mijn idee dat er heel veel monotoon werk werd gedaan, bleek onzin.

'Er is een connectie met de bezuinigingen op de geesteswetenschappen. Mijn jongste zoon Lasse gaat in september Chinees in Leiden studeren. Hij wist al op zijn veertiende dat hij die opleiding ging doen. Leiden en Utrecht worden enorm getroffen door de plannen om talen te schrappen. Het zal nu van het leiderschap afhangen hoe daarmee wordt omgegaan.

'Eerdere gastschrijvers stelden in hun lezing: schrap het middle-management, leg de focus weer helemaal op onderzoek en onderwijs. Ik poneer juist dat er méér managers moeten komen. Managers die werken op basis van gezag en niet van macht. Die luisteren naar de mensen die het werk uitvoeren. Als die goede verbinding er is, gaat de arbeidsproductiviteit omhoog.

'De universiteiten krijgen minder geld, goede managers kunnen ervoor zorgen dat die middelen zo efficiënt mogelijk worden besteed. Er dreigt nu een sfeer te ontstaan dat medewerkers van de universiteit niet meer betrokken zijn bij hun werk omdat er zoveel ellendige bezuinigingen aankomen. Die mensen moeten behouden blijven voor de universiteit. Als de sfeer is dat de universiteit ten doede is opgeschreven dan wordt dat een *self-fulfilling prophecy*.

'Als er te weinig studenten een opleiding volgen, dan moet je buiten de grenzen van de eigen universiteit kijken. Zoek de samenwerking op. Probeer alles op alles te zetten om de studie te behouden.'

Hoe wapen je jezelf tegen nepnieuws? Sytze Hiemstra, Daan Stremmelaar en Marc Wervelman schreven een survivalgids. 'Bij iedere emotionele trigger moet een belletje gaan rinkelen.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG

Iedereen trapt erin

Op 6 januari 2021 zat Sytze Hiemstra tv te kijken. Hij zag hoe het Capitool werd bestormd door Trump-aanhangers die een veldslag uitvochten met politieagenten, hoe een 'FREEDOM!' schreeuwende Qanon-sjamaan de Senaatskamer betrad, hoe het kantoor van Huis van Afgevaardigden-voorzitter Nancy Pelosi werd geplunderd. Diezelfde dag had Hiemstra via Facebook een artikel gelezen over de herkomst van de term 'fuck you'. Bij de Slag bij Azincourt in 1415 hakten de Fransen bij gevangene Engelsen de middelvinger af, zodat zij hun *longbow* niet meer konden bedienen. De Engelsen die dat lot bespaard bleef, zouden hun middelvinger en soms ook hun wijsvinger opsteken naar de Fransen en daarbij roepen: "I still pluck you!" Dat verbasterde later tot: 'fuck you!' Een leuke anekdote, zegt Hiemstra. Alleen: hij klopt niet. 'De bestorming was veroorzaakt door nepnieuws, het verhaal over de herkomst van "fuck you" ook. Ik zat op dat moment te appen met Marc en Daan en zei: "We moeten hier wat mee".'

Hiemstra en Daan Stremmelaar en Marc Wervelman, drie Leidse alumni die werkzaam zijn als strafrechtadvocaat, onderzoeker en buitenpromovendus, en alternatief therapeut besloten er een boek over te schrijven. 'Het is hele-

'Als je Trumps verhaal googelt, weet je bij de tweede hit al: dit klopt niet'

maal niet ons expertisegebied', bekent Hiemstra. 'We zijn nieuwsconsument, maar geen journalist bijvoorbeeld.' Het eerste waar de drie tegenaan liepen, was dat er geen vaste definitie is van nepnieuws. 'Daar hebben we best veel discussie over gehad. Maar de belangrijkste vraag die we wilden beantwoorden was: wat kun je er zelf tegen doen? De overheid, bedrijven en de wetenschap doen er wel wat aan, maar toch blijft nepnieuws aanwezig.'

Bovendien is nepnieuws iets van alle tijden. 'Het oudste voorbeeld dat we in ons boek beschrijven, gaat over de slag bij Kadesh, in 1274 voor Christus. Farao Ramses II gaf toen de opdracht om tabletten met hiërogliefen te maken en op de gebouwen aan te brengen, waarop wordt beschreven hoe hij de strijd heeft gewonnen. Maar, bleek later, hij heeft die strijd helemaal niet gewonnen.'

Hiemstra houdt dit verhaal naast de in het boek geformuleerde definitie: 'Nepnieuws is relevante, maar fictieve, als nieuwsbericht vormgegeven informatie van een zeker algemeen belang, die wijd wordt verspreid met de intentie om te misleiden.'

'Het verhaal van de overwinning is met opzet onwaar. De farao deelt het op een massaverspreidingsmanier. Het moet als nieuwsbericht zijn vormgegeven, en het delen van het nepnieuws moet ook voor eigen gewin zijn. Dus ja: die plakaten zijn een voorbeeld van nepnieuwsverspreiding. 'Omdat massaverspreiding veel makkelijker is, vormt nepnieuws tegenwoordig een veel groter probleem. Er zijn veel websites die met één post veel meer mensen bereiken dan een krant abonnees heeft. Er komt ook veel meer op je af op een dag. Vroeger las je 's ochtends de krant, één keer per week *Mare*, en 's avonds keek je het journaal en een talkshow. Nu krijg je via je telefoon een constante push aan berichten, dus het is lastiger om alles te checken. 'Iedereen trapt er wel eens in, denk ik, omdat je of de tijd niet hebt of de moeite niet neemt om een bericht dat je binnenkrijgt te verifiëren.'

En juist dat extra stapje willen de auteurs in dit boek aanmoedigen: wees kritisch. 'Kijk bijvoorbeeld naar de vs, waar Trump beweerde dat Haïtianen in het dorpje Springfield huisdieren eten. Dat is totaal nepnieuws. Een van onze tips, lees verder dan de kop. Als je een pushmelding binnenkrijgt, klik je die vaak weg. Maar een kop is echt een vak apart: het moet kloppen, maar ook een lokkertje zijn. Dus die is vaak niet heel genuanceerd.

'Verder is het onderwerp huisdieren gericht op een emotionele trigger. Daar zou een belletje moeten gaan rinkelen: hee wacht, dit is zo gericht op mijn emotie, ik zou toch moeten uitzoeken of dat klopt.

'Een andere tip: zoek andere bronnen. Als je dat huisdiereenvoorbeeld googelt, is de tweede hit al een quote van de burgemeester van Springfield die zegt: dit klopt niet.' Ook dichter bij huis is die alertheid belangrijk. De bewering dat Kabinet Rutte IV is gevallen door de asielcrisis, bijvoorbeeld, beruiste ook op nepnieuws, schrijven de auteurs. Hiemstra: 'Je zou hopen: stel dat alle kiezers ons boek hebben gelezen, dat ze minder snel in zo'n "nareis op nareis op nareis"-verhaal zullen trappen. We hebben allerlei crises in dit land: woning, arbeidsmarkt, opvang, maar géén asielcrisis. Maar met die gedachte gingen we nu wel de campagne in: en dan zie je welke partijen winnen.'

Sytze Hiemstra, Daan Stremmelaar, Marc Wervelman,
Nepnieuws – Een overlevingsgids. Lezing in boekhandel De Vries Van Stockum, Den Haag, vrijdag 15 november, 17:00 uur. Toegang gratis, aanmelden via passage@devriesvanstockum.nl

LITERAIR TALENT OPGELET

Schrijvende studenten opgelet: doe mee aan de Mare-Kooyker-Kerstverhalenwedstrijd en win €250 aan boekenbonnen!

Wat moet je doen? Schrijf een kerstverhaal van maximaal 1500 woorden dat zich afspeelt in Leiden en stuur dat vóór 6 december naar redactie@mare.leidenuniv.nl

Meedoen? kijk op www.mareonline.nl

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 20 leerlingen. Groep 4 t/m 9. **Voortgezet onderwijs**: Twee leerlingen. *rekenen, wiskunde, brugklas v.mbo. *Wiskunde, 3 v.mbo. *Engels, 3 mbo. *Wiskunde, economie, 4 v.mbo. *Nederlands, brugklas

mavo-havo. *Nederlands 3 v.mbo. **Leiden-Zuid**, *6 leerlingen basisonderwijs, van wie één met dyslexie. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftientig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van *Mare* opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marcille van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Dalyce Vetter (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Lisa Boshuizen | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik Laban | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet B.V.
Wateringweg 129,
2031 EG Haarlem
Telefoon 023-571 47 45
bureau.sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emar | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

‘Als bèta ben ik niet zo’n fan van God aanbidden’

DOOR LISA BOSBUZEN
FOTO TACO VAN DER EB

Wat doe je bij de Lokhorstkerk?

‘Het is een beetje mijn tweede huis aan het worden. Ik doe een hele hoop. Ik hou mij voornamelijk bezig met de coördinatie van de verhuur van de kerkzaal. Dat houdt in dat ik offertes en facturen verstuur en dan een gastheer of -vrouw erbij regel.

‘Als gastheer doe je de kerk open en maak je de zaal gereed voor de wens van de huurder: je zet een projectiescherm neer of verplaatst de zuilen. Maar voornamelijk zet je gewoon koffie en thee. Het is allemaal niet heel moeilijk.’

Wie huurt er een kerkzaal?

‘Heel veel verschillende mensen. In het begin was het heel erg de oude garde: kamerkoren, de Historische Vereniging

van Leiden. Maar afgelopen zomer heeft een studentenvereniging, wel een christelijke, hier de introductieperiode gehouden. Voor die grote feesten was de rest van de kerk in het begin nog een beetje huiverig, maar we hadden goede afspraken gemaakt en alles is goed gegaan.

‘Sinds ik ben begonnen is de verhuur verdubbeld. Er komen ook steeds meer huurders die helemaal niet verbonden zijn met religie en gewoon denken: “Oh, wat een schattig kerkje, laten we dat huren.”’

Wat voor een soort kerk is het?

‘Vanaf de straatkant zie je helemaal niet dat hier een kerk zit. Dat komt omdat het de eerste doopsgezinde kerk was in het protestantse Leiden. De doopsgezinden

waren eigenlijk helemaal niet welkom. Zij hadden zich afgesplitst omdat ze het niet eens waren met de dienstplicht. Ze wilden geen oorlog en gewoon een beetje chillen in hun schuilkerk.

‘Sinds de jaren zestig wordt de kerk ook gebruikt door de remonstrantse gemeenschap. De ene week gebruiken zij de kerk, de andere week de doopsgezinden. Op een gegeven moment werd ik door de remonstranten gevraagd als koster, dat is weer wat anders wat ik erbij doe.

‘Eigenlijk doe ik dan bijna hetzelfde als bij de verhuur, maar dan tijdens de zondagsdienst. Bij de remonstranten wilde ik dat wel doen want daar krijg je betaald. Bij de doopsgezinden is het vrijwillig.’

Wat betekent het geloof voor jou?

‘Ik sta helemaal los van het geloof en ben ook niet gelovig. Mijn moeder is doopsgezind opgevoed maar gaat vooral naar de diensten voor het gemeenschapsgevoel. Vanaf mijn vierde werd ik door haar meegenomen naar de zondagschool. Dat kan ik het beste omschrijven als knippen en plakken met Jezus.

‘Toen dacht ik nog wel van: misschien ben ik wel christelijk. Maar uiteindelijk heb ik wel besloten dat het geloof het gewoon niet is voor mij. Ik ben dan toch een bètastudent. Ik ben niet zo’n fan van een God aanbidden.

‘Het gemeenschapsgevoel vind ik wel heel belangrijk. Ik vind het heel vet dat er op zondag misschien maar dertig mensen komen, maar voor een paar is dat zo belangrijk omdat het hun enige contact is in die week.’

Moet de kerk zich vernieuwen?

‘Als ik daar een supergoed antwoord op had, was het geen probleem meer geweest. Ik denk dat de jongere generaties geloof niet meer zien als iets waarop ze kunnen bouwen. Terwijl die gemeenschap en verbinding maken met elkaar heel goed voor ze zou zijn. Verenigingen doen dat natuurlijk ook wel, maar toch heel anders. Eigenlijk is de kerk een soort van studentenvereniging voor 65-plussers.’

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Protesteer vooral, maar probeer elkaar ook te begrijpen

Vandaag zouden we gaan protesteren tegen bezuinigingen op het hoger onderwijs. Zouden... want gisteren werd de demonstratie op het laatste moment afgelast, vanwege veiligheidsredenen.

Laat me vooropstellen: ook ik ben het *niet* eens met de plannen van het kabinet. Zoiets moois en fragiels als kennisinstituten, en dan vooral

als kennisinstituten, en dan vooral niche onderwerpen in bijvoorbeeld de geesteswetenschappen, moet je niet met keiharde bezuinigingen aanpakken.

Toch kan ik snappen waarom een groot deel van de Nederlandse bevolking het allemaal niet zo veel kan schelen. Een jongen met een *burner*-account ‘Jay’ schreef onder een NOS-post dat de langstudeerboete logisch is, want studenten moeten maar harder werken en minder zuipen. Veel studenten

reageerden, ik ook. Het argument was niet goed onderbouwd: er zijn zat jongeren die (mentaal) ziek worden, die mantelzorger zijn, die hun eigen huur betalen met een bijbaan. Met al deze argumenten ben ik het eens, maar er is geen ruimte voor begrip voor Jays sentiment.

Maar zit er niet ook ergens waarheid in?

Wie goed zijn mail en de berichtgeving in *Mare* heeft gelezen, zal gezien hebben dat het schrappen van bachelors bij Geesteswetenschappen helemaal niks te maken heeft met het kabinetsbeleid. Het heeft wel te maken met lagere instroom, en een terugloop in het aantal behaalde studiepunten door studenten. Dat laatste kan ik wel gedeeltelijk verklaren. Als ik tijdens mijn werkgroepen om mij heen kijk, zie ik veel slaperige koppen die niet eens de moeite hebben genomen een paar teksten te lezen om iets te kunnen opsteken van de les.

Terwijl ik door een kleine verkoudheid de grootste moeite heb om er in één dag een column en een geannoteerde bibliografie uit te persen, staat mijn vriendin op het mbo al sinds zes uur vanochtend zware broodpannen te tillen. En dan maar klagen, daar zijn we erg goed in. Het leven is zo duur, maar we gaan wel naar de Appie. We moeten zo hard leren voor tentamens, maar dat is precies wat je het hele semester al hoort te doen. De professoren praten zo saai, maar schat, dat is vaak nu eenmaal de aard van academisch onderwijs.

Discussies over het belang van de geesteswetenschappen voor onze samenleving, kunnen makkelijk worden samengevat.

‘Geschiedenis is niet belangrijk, want die mensen zijn toch allang dood.’ *Ko*, ga dan maar eens aan het verstand peuteren dat je wél de toekomst kan voorspellen met kennis van vroeger, of dat het belangrijk is dat de geschiedenis zich niet herhaalt. ‘Dat gebeurt, constant.’

Natuurlijk zijn er vakgebieden waarvan mensen het belang wél snappen, zoals rechten of geneeskunde, maar dat zijn ook niet de faculteiten waar de meeste klappen gaan vallen. Het is makkelijk om praktisch opgeleide rechtse stemmers als de grote boosdoener te zien. Maar we kunnen de schuld beter verschuiven naar iets wat iedereen haat: de middelbare school. Dat we de samenleving al op zo’n jonge leeftijd opdelen, veroorzaakt dit soort problemen.

Ik merk het in mijn eigen cirkels, gesprekken over bijvoorbeeld politiek hebben een compleet andere insteek. Waar vrienden van het mbo duidelijk onderbouwde meningen hebben, moeten gesprekken met studievrienden altijd zo’n onnodig filosofische kant hebben. Interessant, en goed om kennis te delen, maar aan het einde van zo’n lang gesprek weet je nog niet waar je beiden staat.

We hebben gewoon kromme ideeën over waarde met z’n allen. Het idee dat de universiteit het hoogst haalbare is, is naar mijn idee gaan etteren bij mbo’ers.

En toch wil ik iedereen op het hart drukken: geef niet de schuld aan je medemens, waardeer je medestudenten op het mbo evenveel als je naaste collega’s. Maar ga vooral demonstreren tegen de desastreuze bezuinigingen. Wanneer dat dan ook moge zijn.

Zahra Menguellati is student International Studies

‘Ik snap waarom een groot deel van het volk het allemaal niets kan schelen’